

МОЛОДІЖНИЙ РИНОК ПРАЦІ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕГУЛЮВАННЯ

УДК 331.5

Єрмоленко О. А., к.е.н., доцент ХНЕУ

Єрмоленко О. О., викладач ХНЕУ

У статті розглянуті основні напрямки державної політики у сфері зайнятості молоді, наведені статистичні дані щодо сприяння працевлаштуванню молоді, запропоновані напрями щодо зменшення навантаження на молодіжному ринку праці через реалізацію освітніх інновацій та формування соціально активної життєвої позиції у молоді.

В статье рассмотрены основные направления государственной политики в сфере занятости молодежи, приведены статистические данные по содействию трудоустройству молодежи, предложены направления по уменьшению нагрузки на молодежном рынке труда посредством реализации образовательных инноваций и формирования социально активной жизненной позиции у молодежи.

The article describes the main directions of state policy on youth employment, the statistical data to facilitate the employment of young people, offered direction to reduce the load on the youth labor market through the implementation of educational innovation and the formation social active lifestyle position of young people

Ключові слова: ринок праці, молодь, зайнятість, працевлаштування, соціальна відповідальність, праця.

Молодь є найбільш проблемною, але в той же час найбільш перспективною складовою трудових ресурсів. Пошук першого робочого місця, невідповідність рівня та якості отриманої освіти професійним обов'язкам, відсутність досвіду практичної роботи за отриманою спеціальністю, невідповідність запитів молоді та пропозицій роботодавців – ось далеко не повний перелік проблемних питань, що потребують вирішення. Проте від реалізації молодіжної політики у сфері зайнятості залежить питання забезпеченості власними трудовими ресурсами, питання розвитку освіти, та й

загалом – майбутнє країни. Вказані аспекти є вкрай важливими в умовах складної демографічної ситуації та кризового стану економіки. Тому питання функціонування молодіжного ринку праці є вкрай актуальними для дослідження і їх вирішення має бути пріоритетом державної політики у сфері зайнятості.

Стосовно Харківської області, як регіону, що досліджувався, треба відзначити наступне. Харків є найбільш молодіжним містом, значну частину населення якого становлять студенти (як харків'яни і жителі області, так і жителі усіх регіонів України, близького і далекого зарубіжжя), чому сприяє велика кількість вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації і напрямів підготовки. Також Харків є центом вітчизняного машинобудування, хоча останнім часом значного розвитку у місті здобула оптова та роздрібна торгівля, що зумовлено географічним розташуванням міста. Крім того, Харків належить до п'яти найбільш високооплачуваних міст України (поступається лише Києву за рівнем середньої заробітної плати).

Проблемою функціонування та розвитку молодіжного ринку праці займалися Д. Богиня, М. Головатий, О. Дяків, Т. Заяць, Е. Лібанова та інші.

Метою статті є дослідження стану молодіжного ринку праці Харківської області і визначення перспектив його розвитку.

В умовах ринкової економіки кожен товар (робоча сила є товаром) має вільно обертатися на ринку. Держава залишає за собою право встановлювати правила, в межах яких має діяти ринковий механізм. За таких умов робоча сила, що представлена молоддю, зіштовхується зі складностями працевлаштування, оскільки часто не є конкурентоздатною порівняно з більш досвідченими працівниками.

Таким чином, проблема молодіжної зайнятості закладена самим ринковим механізмом і не може бути повністю подолана. Тому держава має реалізувати комплекс заходів щодо захисту молоді у реалізації власного права на працю.

Розглянемо основні аспекти молодіжної зайнятості в Харківській області у 2010 році [1].

Протягом 2010 року послугами служби зайнятості скористалося понад 50,3 тис. молодих громадян, тобто майже кожний другий клієнт служби зайнятості належав до молоді.

Варто зазначити, що питома вага молоді на зареєстрованому ринку праці поступово збільшується: у 2008 році вона складала 41,9 %, у 2009 році – 42,5 %, у 2010 році – 44,5 %. Із загальної чисельності незайнятої молоді, яка перебувала на обліку у службі зайнятості станом на 1 січня 2011 року, 32,9 % мешкало у сільській місцевості.

За причинами незайнятості: 66 % молодих осіб до реєстрації в службі зайнятості не мали роботи з різних причин; у 34 % осіб термін незайнятості тривав більше року. Ці дані свідчать про недотримання роботодавцями норм Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» №2998-ХІІ від 05.02.1993 року зі змінами і доповненнями [2], а також про відсутність механізму контролю за їх дотриманням з боку державних органів соціального страхування.

Із загальної чисельності молоді, яка перебувала на обліку, деякі категорії потребують додаткових соціальних гарантій, тобто підпадають під 5 % квоту: особи, які закінчили або припинили навчання у середніх загальноосвітніх школах – 0,3 %; особи, які закінчили або припинили навчання у вищих навчальних закладах освіти – 3,9 %; особи, які закінчили або припинили навчання у професійно-технічних навчальних закладах освіти – 2,7 %; особи, які звільнилися із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби і яким надається перше робоче місце – 0,4 %.

Спостерігається тенденція щодо збільшення чисельності випускників навчальних закладів, які звертаються за послугами до служби зайнятості. Так, у 2008 році вона складала 4,4 %, у 2009 році – 5,6 %, у 2010 році – 7,2 % від загальної чисельності безробітної молоді, яка перебувала на обліку. Тобто, порівняно з попереднім роком цей показник збільшився на 1,6 %. Є проблеми з працевлаштуванням випускників, що навчалися за державним замовленням і не можуть працевлаштуватися на державні підприємства та установи через мораторій працевлаштування, що викликаний кризою 2008 року. Таким чином порушується Постанова КМУ «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням» [3].

Протягом останніх років спостерігалася тенденція щодо зменшення чисельності неповнолітніх громадян, які звернулися за послугами до служби зайнятості. Так, питома вага їх у загальній чисельності молоді на зареєстрованому ринку праці скоротилася порівняно з 2006 роком з 0,8 до 0,3

відсотка. Але проти 2009 року послугами служби зайнятості скористалося на 13,6 % більше осіб з числа неповнолітніх громадян.

До соціальних послуг на молодіжному ринку праці належать працевлаштування молоді, соціальний захист молоді, що не здатна на рівні конкурувати на молодіжному ринку праці, професійна орієнтація молоді, професійне навчання, підприємницька діяльність, професійне навчання [4].

У 2010 році було працевлаштовано майже 1,2 тис. випускників навчальних закладів, рівень їх працевлаштування збільшився на 9,8 % порівняно з 2009 роком і склав 32,3 %.

Рівень працевлаштування неповнолітньої молоді (з урахуванням тих, яким виповнилось 18 років під час перебування у службі зайнятості) також збільшився на 10,5 % порівняно з попереднім роком і склав 53,7 %, у 2010 році за сприянням служби зайнятості було працевлаштовано 72 підлітка.

Протягом 2010 року профорієнтаційними послугами охоплено близько 46,9 тис. осіб у віці до 35 років. Питома вага молоді, яка отримала профорієнтаційні послуги, склала 93,1 %.

Особам, що навчаються у навчальних закладах різних типів, було надано більше 133,3 тис. профінформаційних та профконсультаційних послуг, в тому числі майже 101,5 тис. послуг отримали учні загальноосвітніх шкіл.

У 2010 році проведено 43 Ярмарки вакансій для 12,8 тис. осіб. з числа молоді, в ході яких 156 роботодавців Харківського регіону запропонували свої вакансії. Крім цього, було проведено 428 міні-ярмарок вакансій за участю близько 2,0 тис. молодих осіб. Так у Харківському національному економічному університеті уже три роки поспіль відбуваються подібні заходи в яких прийняло участь більше двох тисяч студентів різних спеціальностей.

За участю представників підприємств проводились семінари: «Оволодій новою професією», «Презентація роботодавця» та «Презентація професії». Було проведено більше 3,0 тис. зазначених заходів за участю понад 9,6 тис. осіб з числа молоді.

Професійним навчанням за направленням державної служби зайнятості у звітному періоді було охоплено майже 6,1 тис. осіб з числа безробітної молоді, що на 3% більше, ніж у попередньому році. Також цей показник дорівнює 39,8% від загальної кількості осіб, охоплених профнавчанням, або 18,4% від безробітної молоді, що перебувала на обліку в службі зайнятості протягом року.

На замовлення роботодавців проходили навчання майже 4,4 тис. осіб з числа молоді (72,3% від усієї чисельності молоді, яка проходила навчання). Мали потребу в молодих кадрах такі ринкоутворюючі підприємства області, як: ВАТ «Турбоатом», ДП «Завод ім. Малишева», ВАТ «ФЕД», ДП «Куряжський домобудівельний комплекс», Харківський електромеханічний завод «Укрелектромаш» тощо.

З метою набуття досвіду та удосконалення професійного рівня і ділових якостей, підвищення конкурентоспроможності безробітної молоді на ринку праці, організовано її стажування на підприємствах, в організаціях та установах області. Так, у 2010 році 4,3 тис. осіб проходили навчання за індивідуальними формами (стажування на підприємствах області, за індивідуальними планами та програмами, короткотермінові курси підвищення кваліфікації).

Обласний центр зайнятості проводить системну роботу щодо роз'яснювальної роботи серед молоді з питань сприяння розвитку підприємницької ініціативи. Так, у 2010 році були проведені наступні профорієнтаційні заходи, в яких прийняла участь молодь: 540 інформаційних семінарів «Як розпочати свій бізнес» за участю близько 1,8 тис. осіб з числа молоді; 438 семінарів «Від бізнес-ідеї до власної справи», до яких було залучено більше 1,6 тис. осіб з числа молоді; 16 інформаційних семінарів з питань організації зеленого туризму, в яких прийняли участь молоді особи; 36 навчальних семінарів для жителів села «Ефективне ведення сільського господарства», до яких було залучено 99 молодих осіб.

Оплачувані громадські роботи є загальнодоступним видом тимчасової трудової діяльності, що не потребує спеціальної кваліфікації. Таким чином, мають суспільно корисну спрямованість і сприяють соціальному розвитку регіону та зайнятості молоді.

Таким чином, обласний центр зайнятості реалізує державну політику в сфері соціального захисту молоді, ґрунтуючи її, передусім, на принципах ефективності і усестороннього охоплення. На наш погляд, важливо забезпечити реалізацію інтересів як держави, так і молоді і надати можливості для різноманітного вибору сфер зайнятості. Низька соціальна і трудова активність молоді часто постає перепорою для реалізації державної політики в сфері молодіжної зайнятості.

Для подолання цього явища необхідна особистісна орієнтація освіти, самостійність навчальних закладів у формуванні навчальних програм за умов

національного моніторингу якості освіти, розвиток системи безперервної освіти, забезпечення економічних та соціальних умов професійної самореалізації молодих науковців, інтеграція української освіти в міжнародний освітній простір.

Література

1. Молодіжний ринок праці Харківської області у 2010 році [Електронний ресурс] : Аналітико-статистичний огляд / за даними Харківського обласного центру зайнятості — Х. : 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.

2. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» №2998-ХІІ від 05.02.1993 року. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.

3. Постанова КМУ «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням» від 22 серпня 1996 р. N 992. – Режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?code=992-96-%EF>.

4. Заволока Ю. Молодіжний ринок праці Харківської області (суспільно-географічний аспект. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/2668>